ВАЛУЄВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

Національний університет «Одеська морська академія»,
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Ліси є національним багатством народу України і за своїм призначенням і місцем розташування виконують багатоманітні функції: захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, водоохоронні, естетичні та інші. Вони є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах, і не тільки. Усі ліси на території України складають лісовий фонд України і перебувають під охороною держави. Порушення законодавства у галузі мисливського господарства та полювання відповідно до закону тягне за собою відповідальність, зокрема за незаконне вирубування дерев, порушення правил полювання тощо. Посадові особи державної лісової охорони мають право направляти у відповідні державні органи матеріали про притягнення осіб до дисциплінарної, адміністративної і кримінальної відповідальності, позови до суду [1, п. 13 ст. 91].

Державне управління лісовою та мисливською галуззю здійснюється Державним агентством лісових ресурсів України (далі Держлісагентство), яке є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів, який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства. Держлісагентство здійснює управління лісовим та мисливським господарством. Лісове господарювання включає: лісовідновлення і лісорозведення; ведення лісового господарства; прийняття заходів з поліпшення санітарного стану лісів; охорону і захист лісу; охорону лісу від пожеж; захист лісу від шкідників та хвороб; охорона від незаконних рубок; використання лісових ресурсів; заготівля і переробка деревини тощо. Мисливське господарювання здійснюється за напрямками: боротьба з браконьєрством; збереження і примноження мисливської фауни; відведення у приватне користування мисливських угідь; видача посвідчення мисливця і контрольної картки та ін. У складі Держлісагентства діють різні підприємства та служби. Веденням лісового і мисливського господарства, охороною і захистом лісів у складі Держлісагентства займаються Лісозахисна служба разом з Лісовою охороною лісгоспів, сумісно вони проводять різні заходи. Лісозахисна служба організована на базі семи державних спеціалізованих лісозахисних підприємств. До її завдань входять нагляд, облік шкідників і хвороб лісу, проведення лісопатологічних обстежень, призначення та проведення лісозахисних

заходів, методична допомога працівникам державної лісової охорони на місцях та інше.

Лісова охорона має статус правоохоронного органу. Правовий статус і повноваження державної лісової охорони передбачені статтями 89–92 Лісового кодексу України та Положенням про державну лісову охорону, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів № 976 від 16.09.2009 року [2]. Державна лісова охорона – це не окремий державний орган чи підрозділ, а тільки визначений перелік посадових осіб лісового господарства, які входять до штату лісогосподарських підприємств, об'єднань, лісонасіннєвих інспекцій, обласних управлінь лісового та мисливського господарства Держлісагентства. Органи державної лісової охорони не наділені правом проведення оперативно-розшукової діяльності, здійснення дізнання та досудового розслідування щодо кримінальних правопорушень проти довкілля і не входять до переліку правоохоронних органів. У разі виявлення зазначених кримінальних правопорушень державна лісова охорона зобов'язана здійснювати повідомлення до органів Національної поліції України. Згідно законодавства приводами для внесення відомостей до ЄРДР щодо незаконного зайняття полюванням або рибним, звіриним чи іншим водним добувним промислом є зокрема виявлення цього виду злочину правоохоронними органами під час рейдових перевірок. Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства, посадові особи користувачів мисливських угідь, уповноважені на охорону державного мисливського фонду під час виконання службових обов'язків, а також громадські інспектори з охорони довкілля та громадські мисливські інспектори під час проведення рейдів, пов'язаних з охороною державного мисливського фонду, можуть перебувати у мисливських угіддях із зброєю (відомчою чи власною) незалежно від строків полювання за наявності у них службового посвідчення, а для громадських інспекторів – посвідчення громадського інспектора та письмового розпорядження (наказу) на проведення рейду. Рейд очолює посадова особа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства [3, ч. 3 ст. 39].

Отже, в складі Держлісагенства діє самостійний правоохоронний орган – ***державна лісова охорона***, яка забезпечує схоронність та охорону лісів і наділена правозастосовною функцією, а саме здійснення провадження в справах про адміністративне правопорушення, щодо документування, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень лісова охорона не наділена функціями органу дізнання чи досудового розслідування, тому повинна невідкладно повідомляти про такі випадки відповідні державні органи.

Але у нашому законодавстві є невирішені питання щодо правового статусу посадових осіб держлісоохорони, а саме, можливості віднесення тих із них, які працюють у складі суб'єктів господарської діяльності, до правоохоронного органу, хоча вони законодавчо й визнані суб'єктами

правоохоронної діяльності. Наприклад, на них поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції».

Справа у тому, що ці посадові особи діють у складі госрозрахункових підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства. А посадова особа, яка не є представником органу влади і діє від імені держави, перебуваючи у штаті господарюючих підприємств Держлісагентства, не може бути насправді незалежною від цього підприємства, виконуючи свої правоохоронні функції. Постає питання щодо можливості віднесення посадових осіб лісоохорони, які працюють у складі суб'єктів господарської діяльності, до правоохоронного органу, хоча вони й визнані суб'єктами, на яких поширюється дія Закону України «Про запобігання корупції» (пп. «е» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону).

Отже, лісове господарство критикують переважно за відсутність чіткого розподілу функцій та звинувачують Держлісагентство, що лісгоспи поєднують функції господарювання та контролю. Тому від галузі надходять пропозиції передати функції державної лісової охорони від державних лісогосподарських підприємств на рівень територіальних органів Держлісагентства, натомість на підприємствах лісового господарства системи Держлісагентства і постійних лісокористувачів функціонуватиме лісова охорона без статусу правоохоронного органу, але з правом складання протоколів та лімітованим правом розгляду справ про адміністративні правопорушення, про правопорушення у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів. У своєму інтерв'ю «Голосу України» заступник глави Держлісагентства Володимир Бондар сказав, що Держлісагентство не має наміру забрати функцію контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства у Держекоінспекції, вони як здійснювали нагляд та контроль за всіма постійними лісокористувачами та власниками лісів, так і будуть це робити і в подальшому. Ми говоримо про здійснення відомчого контролю [4].

Перебування посадових осіб лісоохорони у трудових відносинах із лісогосподарськими підприємствами галузі та отримання заробітної плати з рахунків цих підприємств (тобто з їх госпрозрахункової діяльності) породжує ризики конфлікту інтересів, пов'язаних з незалежністю та неупередженістю працівника лісогосподарського підприємства як представника держави і як правоохоронного органу. Тобто йдеться про поєднання взаємовиключних функцій – здійснення охорони лісів і державного контролю за додержанням вимог лісового та мисливського законодавства та ведення лісогосподарської діяльності з метою отримання прибутку. Це несумісні функції.

Список використаних джерел:

1. Лісовий Кодекс України: Закон України від 21 січня 1994 року № 3852-XII. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text

2. Про затвердження Положення про державну лісову охорону. Постанова Кабінету Міністрів України № 976-2009п від 16.09.2009 року. Дата оновлення: 10.09.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2009-%D0%BF#Text
3. Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22 лютого 2000 року 1478-III. Дата оновлення: 10.03.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text
4. На колегії Держлісагентства обговорили результати роботи лісової галузі у І півріччі 2020 року. URL: https://forest.gov.ua/news/na-kolegiyi-derzhlisagentstva-obgovorili-rezultati-roboti-lisovoyi-galuzi-u-i-pivrichchi-2020-roku

Ключові слова: правовий статус, Держлісагентство, повноваження, правоохоронний орган, лісова охорона.
Key words: legal status, State Forest Agency, powers, law enforcement agency, Forest Protection service.

ВЕРБІЦЬКА МАР'ЯНА ВАСИЛІВНА

Західноукраїнський національний університет,
доцентка кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОСКАРЖЕННЯ ПОСТАНОВИ ПРО ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) є одним із найдавніших кодифікованих актів України, чинних сьогодні. Більше того – цей кодекс є унікальним, оскільки поєднує у собі як норми матеріального права, так і процесуальні норми, які регламентують порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Науковці-адміністративісти часто звертають увагу на недосконалість норм КУпАП, що пов'язано, насамперед, з тим, що вони не завжди відповідають суспільним викликам сьогодення.

Зі свого боку можемо констатувати, що і на практиці часто доводиться стикатися з недоліками у регламентації процесу розгляду справ про адміністративні правопорушення.

У рамках цієї публікації побіжно розглянемо деякі з них, а також окреслимо шляхи вирішення проблематики на прикладі постанови про притягнення до адміністративної відповідальності за порушення Правил дорожнього руху (далі – ПДР).

Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 288 КУпАП постанову іншого органу (посадової особи) (постанови адміністративної комісії, рішення виконавчого комітету – *авт.*) про накладення адміністративного стягнення, постанову по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення